

100 let od Sarajeva

-PL-

Sarajevský atentát na arcivévodu Františka Ferdinanda a jeho manželku Žofii von Hohenberg, rozenou Chotkovou, byl výsledkem rozsáhlého spiknutí, které vyvrcholilo výstřely v Sarajevu 28. června 1914. Okolnosti atentátu, který se stal záminkou pro rozpoutání světové války,

» František Ferdinand (v popředí vpravo) v roce 1909 v Berlíně s císařem Vilémem II.

jsou dostatečně známé a při příležitosti stého výročí této dějinné události jistě budou mnohokrát propírány. Proto si jenom stručně připomeneme základní fakta.

V pozadí atentátu stál šéf zpravodajské služby srbského generálního štábu plukovník Dragutin Dimitrijevič – Apis, současně hlava pololegálního, ale srbskou vládou trpěného spolku Sjednocení nebo smrt (také Černá ruka). Spolek si kladl za cíl sjednocení všech balkánských území obývaných

etnickými Srby. Mezi ně patřila i Bosna a Hercegovina, v letech 1463–1878 součást Osmanské říše. V zemi obývané od 6.–9. století Slovyany propukly po roce 1850 nepokoje a od roku 1875 přerostly v masovou vzpuru proti stále slabší turecké vládě.

Výbušná situace

Na berlínském kongresu v roce 1878, který měl za cíl revizi teritoriálních důsledků rusko-turecké války (1877–1878), byla etnicky a nábožensky velmi roztržštěná Bosna a Hercegovina přičtena jako protektorát do správy Rakouska-Uherska. Po třicetileté okupaci byla i formálně připojena k Rakousku, snad aby císař František Josef mohl v souladu s dávnými tradicemi ke svému titulům připojit i „rozмноžitel říše“. To ovšem bylo v rozporu nejen s mezinárodním právem a zájmy některých mocností, ale zejména s přáními a tužbami velké části bosenského obyvatelstva, sestávajícího především ze Srbů, Chorvatů a bosenských muslimů, kteří se také řadili ke Slovanům. Jen nemnozí obyvatelé Bosny byli „pro Rakousko“, většina tíhla k Srbsku a zastávala názor, že Rakousko s jejich zemí zachází jako s kolonií.

Především v řadách mládeže se zvedla protihabsburská nálada. V roce 1912 došlo v Bosně ke stávce studentů, z nichž mnozí byli vyloučeni ze škol – mezi nimi i dva z pozdějších aktérů

sarajevského atentátu, Gavrilo Princip a Trifko Grabež.

Když v roce 1910 navštívil Sarajevo císař František Josef, student práv Bogdan Žerajič (1886–1910) byl rozhodnut, že ho zastřelí. Nedostal se však dost blízko. O čtrnáct dní později v červnu 1910 vystřelil pět ran (údajně z revolveru) na kočár zemského správce generála Verešanina. Šestou ranou se Žerajič na místě zastřelil, Verešanin nebyl zasažen. To byla situace, ve které mnozí Františka Ferdinanda před »»

» Plukovník Dragutin Dimitrijevič – Apis

